

19.5.2023

Maa- ja metsätalousministeriölle

Viitaten lausuntopyyntöönne 5.4.2023 Dnro VN/1766/2022 ja VN/1766/2022-MMM-18

Luonnonsuojeluliiton lausunto kalastusmatkailun kehittämisohjelmasta vuosille 2023-33

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa asiasta seuraavaa.

Yleistä

Kalastusmatkailun kehittämisohjelman uudistaminen sisältyy pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaan. On hyvä, että ohjelma on nyt saatu lausunnoille.

Kansainvälisen kalastusmatkailumarkkinan ennustetaan kasvavan poikkeuksellista vauhtia seuraavien kymmenen vuoden aikana: Ympäristöystävällisyys on kasvava trendi, ja yhä useampi matkailija haluaa viettää aikaa luonnossa. Kasvava määrä ihmisiä haluaa räätälöityä, yhteen asiaan keskittyneitä matkailuaktiviteetteja. Suomen vahvuuksiksi nähdään monipuoliset kalavedet, saalislajien helppo saatavuus, ruuhkien puute ja rauhallisuus, infrastruktuuri ja saavutettavuus sekä monipuoliset tuotteet eri budjeteille.

Maa- ja metsätalousministeriössä laaditun kalastusmatkailun kehittämisohjelman tavoitteena on Suomeen suuntautuvan ja suomalaisten kotimaassaan harjoittaman kalastusmatkailun edistäminen ja kalastuspalveluita Suomessa tuottavien yritysten toimintaedellytysten parantaminen sekä kilpailukyvn ja liikevaihdon kasvattaminen. Tavoitteena on myös Suomen kalastusmatkailupalveluiden tunnettuuden ja kalastusmatkailijoiden määrän lisääminen sekä kalakantojen ja kalastusmahdollisuuksien hyödyntäminen matkailussa aikaisempaa enemmän.

Suomi tarjoaa ohjelman mukaan kalastusmatkailulle hyvät puitteet lukuisine ja monipuolisine vesistöineen sekä kalalajeineen. Suomen vesistöt ovat runsaita, puhtaita ja monipuolisia. Kalastusmatkailun kannalta keskeiset lajit koko Suomessa ovat hauki, kuha ja ahven, tietyillä alueilla myös lohi, taimen ja harjus.

Luonnonsuojeluliitto pitää ohjelman visiota, tavoitteita ja toimenpiteitä kannatettavina. Ohjelma on hyvin jäsennelty ja ytimekäs.

Kalastusmatkailun kehittäminen on mukana myös maa- ja metsätalousministeriössä vuonna 2019 valmistuneessa Suomen vapaa-ajankalatalouden kehittämisstrategiassa. Vapaa-ajankalatalous toimii yhteisenä nimittäjänä kalastusmatkailuun, matkailukalastukseen ja kalastusharrastukseen liittyville elinkeinoille.

Kalavedet ovat kalastuksen perusta

Vapaa-ajankalatalouden strategian mukaan vapaa-ajankalatalouden perusteet ovat hyvät kalavedet ja elinvoimaiset kalakannat. Nämä eivät strategian mukaan ole maassamme läheskään kaikilla alueilla hyvässä kunnossa. Strategian yhtenä tavoitteena onkin vesiympäristön ja kalakantojen hyvä tila, jotka houkuttelevat harrastajia ja matkailijoita kalastuksen pariin. Tavoitteen toteutuessa kuormitettujen ja rakennettujen vesistöjen tilaa on pystytty parantamaan myös vapaa-ajankalastuksen eduksi. Strategian yhtenä tavoitteena on myös hyvä hallinto ja järjestötoiminta, josta toimeenpanoesimerkkeinä ovat strategian toimeenpano poikkihallinnollisena yhteistyönä sekä toimeenpanoryhmän perustaminen.

Luonnonsuojeluliitto toteaa, että lähes kaikki Suomen vaelluskalakannat ovat uhanalaisia ja laajat alueet Itämerestä ja Suomen vesistöistä eivät ole hyvässä tilassa. Suomen luokitellusta järvipinta-alasta 13 % ja luokitellusta jokipituudesta 35 % on ekologisesti hyvää huonommassa tilassa.

Suomen sisävesien ekologinen tila ei ole viime vuosina parantunut. Kehitys on ollut myönteistä lähinnä yksittäisissä järvissä ja joissa. Hidas eteneminen johtuu pääosin siitä, että maa- ja metsätaloudesta tuleva hajakuormitus on pysynyt suurena. Virtavesissä on myös ollut vaikea korjata vesirakentamisen aiheuttamia perinpohjaisia muutoksia. Suomen ympäristökeskuksen mukaan myös Itämeren tila on edelleen huolestuttava. (<https://www.ymparisto.fi/fi/ympariston-tila/vesi/sisavesien-ekologinen-tila>).

Kalastusmatkailun kehittämisohjelmassa kehitetään toimintaympäristöä. Tavoitteena on, että kalastusmatkailu on hyvinvointia ja työtä luova elinkeino, jolla on merkittävät aluetaloudelliset vaikutukset. Kalastusmatkailun yritystoiminnalla on hyvät edellytykset kehittyä ja menestyä. Kalakantojen hoito, kalavesien hallinnointi ja kalastuslupien kehittäminen palvelevat kalastusmatkailun toimintaedellytyksiä. Yhtenä toimenpiteenä on edistää vastuullista kalastuskulttuuria kalastuksen sääntelyllä, kalakantojen hoidolla, kalastusmahdollisuuksia kehittämällä ja kalojen elinympäristöjen hoidolla.

Toimenpide on tärkeä, mutta kalastusmatkailun toimintaympäristön tavoitteisiin tulee Luonnonsuojeluliiton näkemyksen mukaan kuulua myös hyvälaatuiset kalavedet ja elinvoimaiset kalakannat, koska ne ovat kalastusmatkailun toimintaedellytys. Vesien tilan parantamisessa on oltava poikkihallinnollista yhteistyötä. Tämä tavoite on kirjattu vapaa-ajankalatalouden kehittämisstrategiaan, jonka toimeenpano on kuitenkin jäänyt monilta osin vaimeaksi eikä strategian toimeenpanoryhmää ole perustettu.

Kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat

Vuonna 2019 aloittaneiden kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmiin tuli määritellä kalastusmatkailutarkoitukseen hyvin soveltuvat alueet. Hyvin monet vesialueet on suunnitelmissa määriteltä kalastusmatkailuun soveltuviksi.

Ohjelman yhtenä toimenpiteenä on lisätä kalastusmatkailunäkökulman huomioon ottamista alueellisessa kalastuksen järjestämisessä ja hallinnoinnissa. Luonnonsuojeluliitto pitää tärkeänä, että näillä kalastuksen järjestämistoimilla ei heikennetä kalastavien kansalaisten kalastusmahdollisuuksia sulkemalla laajoja vesialueita yleiskalastusoikeuksien ulkopuolelle ilman riittäviä perusteita. Sellaisia voivat olla esimerkiksi uhanalaisten kalakantojen ja lintujen pesinnän turvaaminen.

Lopuksi

Kalastusmatkailun kehittämisohjelmassa on nimetty toimenpiteiden vastuutahot ja ohjelman seurantaryhmä. Ohjelmalla on lisäksi säännölliset väliarvioinnit ja seurantatutkimusta, joten ohjelma saadaan mitä ilmeisimmin konkreettisesti myös toteutumaan aikataulun mukaisesti.

Lisätietoja:

- vanhempi asiantuntija Markku Marttinen, p. 044 759 9717, k.markku.j.marttinen@gmail.com
- toiminnanjohtaja Tapani Veistola, p. 0400 615 530, tapani.veistola@sll.fi

SUOMEN LUONNONSUOJELULIITTO RY

Hanna Halmeenpää
puheenjohtaja

Tapani Veistola
toiminnanjohtaja